

358 RAHONAMENT ENTRE EL RULL DE PAYPORTA
y Albudeca, Llauradors de la Horta de Valencia, en lo qual, des-
pues de referir els seus sucesos, tracten del Viage dels Reys Real
Comitiva, y altres còses que llegirà el Curios.

Alb. Ben vengut, Rull de Paypòrta.

Rull. Albudeca, ben trobat.

Alb. Què te has fet en tant de temps
que no te he vist?

Rull. Cap sagrat!

Si he estat en Portolongon,
En Marsella, en Brèst, y al cap
en la Isla de Sent Domingo,
desde ahon vinc ben despajat.

Alb. Ya menrecòrde que anares
á servir al Rey.

Rull. Al cas,

y dexemos niñerías:

lo pasat sia pasat.

Alb. Pero volguera saber
per lo que vares anar.

Rull. Has pegat en menjar tèrra?
pues escòltam, y ho sabrás.

Els mes contèraris de tots
els animals y afarams,
son les dònès.

Alb. Això sí

que es real de veritat.

Rull. Yo estimaba una doneta,
de estes de el colce á la ma,

viva com una centella,
garbosa, bonica, y tan
resalada, que sòls ella
en ella es pòt comparar.

Volgué el dimòni, que un dia
la viu que estava parlant
en lo fill de Paparruja,
aquell Notari afamat

que habia en Benimuslem,
que despues que li faltá
son pare, es ficá en Valencia,
á dependre de Abogat:

ell era un *obis garavis*,

mes vestia tan marcial,

que de tots los Currutacos

sòls ell era el capatag;

era inventor de les mòdes

en vestits, en pentinats,

en camions, en zorongos,

y en portar barbes de gall,

llevant als senyors Barbers

la mitat del seu treball.

Començá á ferli memèus

á la mehua, y ella aná

perdentme á mi aquell respècte

quem tenia, cap sagrat!

no volguera enrecordarme

de lo que vaig á contar.

Un dumenge de vesprada

estaba yo molt gitat,

darrere el paller de Tòni,

lo Tramuser de Alaquás,

y oía que la Chiquilla,

y el Currutaco estirat,

en molta conversació

estaben á l'altra part.

Yo en mes malicia que un tòro

me vaig anar acostant

á escoltar lo que parlaven,

per veure si em fea al cas,

y al instant lo Currutaco

se començá així á explicar:

Señora, usted es toda un cielo,

y en juramento formal

afirmaré que de gloria

se formó esa humanidad.

Don Pere Antòni no es burle,

no diga eixos desbarats,

alabant de eixa manera

á qui té tan pòc cabal;
pero així com soc , soc sehua,
digué ella ; y ell replicá:
y el Rull , qué dirá de asò ?
El Rull es un desbragat
respongé la Senyoreta:
yo que me ohí nomenar
en termes tan honorífics,
y viu lo despreci clar,
previnguí lo meu garròt,
que era un senyor molt ansiá,
é ixint á camp á través,
la retaguardia tancant,
de la primer bastonada
el deixí curruquejant;
y agafant á la chiquilla
que ya estava gemecant,
li omplí la cara de dits;
ella començá á cridar,
vá acudir molta Justicia
y em pillaren : es posá
draps calens en la matèria;
va millorase el nafrat,
y entre Dios y buenas gentes,
ixquí luego destinat
á servir en la Marina,
no manco que per huit anys.

Alb. El teu contrari es morí,
la chiquilla es va casar
en lo fill de Tauladí
el Forner de Berraguart.

Rull. Deu que li done bon pòs
y á ells els fasa ben casats.
No mas mugeres , amigo,
que eixe eixaròp còsta car.
Mes pregunte ¿ que en Valencia
están de dòl ? Cap sagrat !
no pasen per así els Reys ?
puig cóm está tan gelat,
que no hé vist còsa ninguna,
que indique festa Real ?

Alb. *A su tiempo mató el tero,*

diu un refrany castellá:
encara no es hora , Rull,
pero tots se esmerarán
en fer mes de lo que puguen
per un objècte tan gran.
Rull. Pero hòme , si á Barcelona
et poguera traslladar,
vories un *mare magnum*
en arcs , iuencions y altars;
pero en Valencia , yoestic
com un tonto de pensar,
que qui sempre ha dat la lley
en asuntes semejants,
y á tots ha posat lo peu
desde ponent á llevant,
se esté mano sobre mano;
puig si esperen el maná
están molt arrere : amic,
no entenc este veremar.

Alb. Hòme , tú eres un vitsòe:
¿ ignores que els Valencians
sòls en huit dies de temps
transformarán la Ciutat
de modo que sia un cèl
en lo hermós y en lo brillant ?
sino et coneguera , Rull,
diria te estas físgant,
pero tú vòls en la çarpa
traure lo gatet del sac.
¿ Tú no sabs lo que es Valencia
y que la llustre Ciutat
ha convocat los Oficis,
els Grèmis , las Facultats,
Colègis , Convents , Parroquies,
y hasta la Universitat;
la Academia de Sent Cárlos,
la Maestranza , el Consulat,
y ha fet ab públic pregó
la carrera publicar,
que han de caminar los Reys,
quant vagen á visitar
á la Vèrge Inmaculada

Mare dels Desamparats?
Puig qué vòls tu , que hara fasen
principalment , ignorant
tot lo temps que en Barcelona
estarán allí parats,
esperant de Nàpols vinguen
els Novios.

Rull. Això está clar;
pero com ningun indíci
veig , estic atarantat.

Alb. Si hara apanyaren la bòlta
al vindre ses Magestats
estaria feta un asco
per lo que pòden tardar.

Rull. Farán com en Sent Esteve,
que los Bultos apanyats
els tenen mes de vint dies
y no es miren colocats
hasta la vèspra.

Alb. Es cert,
pero yo et vaig á contar
mil còses que se están fent
y no es publiquen , germá.
Lo primer que es determina
fer per la Noble Ciutat,
son les iluminacions
y adornos del Pònt del Real,
Portal , Casa Vestuari,
y Casa de la Ciutat.

Rull. Puig que al Senyor Micalet
el volen deixar pelat?
guardeuse es gite en la càrrega,
y asòle mija Ciutat.

Alb. També sé que llumenaries
li pòsen hasta allà dalt,
huit ròdes de docents gòts,
tots de colors adornats,
en una llum cada hu,
que enceses , tots rodarán.

Rull. Pòbres de les Currutaques
que per allí pasarán,
puig *volaverunt* la ròba.

Alb. Tot lo mes se t'acará,
y en sis dinés de sabó
com estaba quedará,
puig no es taca de judío,
que enjamay sen vòl anar.
Hia quatre dies de bòus,
als que els Reys assistirán,
y venen dihuit Toreros,
tots de aquells mes florejats.

Rull. No entrarem á peseteta,
com en estos bòus pasats.

Alb. Encara que sia un duro
es pòt donar de bòn grat.
La Maestrança també
una funció ha proyectat
molt completa , y molt lluida,
la qual se eixecutará
en la Plaça Sent Domingo,
pera que puguen estar
en la Real Aduana
els Reys ben acomodats;
se fa nòva Galeria,
y luego un Saló de ball,
en la plaça de Sent Gil,
en la casa que han comprat
pera este efecte , y apres
ya la están tota pintant,
fent en ella mil primors;
y pera millor quedar,
han precisat á que vinguen
tots los Senyors Maestrants
que hiá escampats per lo mon.

Rull. Això sí que bò estará;
pero em pareix que á nosatros
no nos deixarán pujar.

Alb. Provarém , y si no alón,
que altres que veure haurá:
El Consulat moltes còses
té proyectades , y está
pensant la millor de totes,
y segons yo he ohit parlar,
no li banyarán la orella.

Fònts de vi ni haurá à grapats,
de llet mes de vint y quatre,
y un riu de mèl, que farán
los Sucrets. *Rull.* Será asò Jauja,
que diuen cahuen pelats
els pardals, y les gallines
pelades venen al plat?

Alb. Això tòca als Pastisers:
cada hu lo que li atany.

Rull. Y els Pellers?

Alb. No diuen res,
pero crec se portarán
com sempre, millor que tots,
mes ho pòrten tan callat,
que no es pòt columbrar res,
perque están juramentats.

Rull. Ya vaig mudant de parer,
y comprenc que quedarà
Valencia com acostuma,
perque el geni valenciá
es en tot emulatiu,
y al veure que Pere fa
un adorno, en farán dos
Andreu, Maties y Juan.

Alb. Lo motiu es molt robust.
Els Quartels han demanat
illuminar la Alameda,
y les Torres dels Portals.

Rull. Pues si es asò no fent res,
¿quant facen molt qué serà?
Y dic es rahó que es pòrten
ab molta marcialitat,
pera que el Rey y la Reyna,
el Príncip, ab los Infants,
vejen un rasgo, un dissenyo
de lo que es esta Ciutat,
del amor que té la gent
á ses Persones, del gran
afecte que en los seus cors
está allí depositat,
de un cèl tan clar, y apacible,

de un temperament tan grat,
de un obsèqui res comú,
y sí en tot privilejat,
pera desengany de molts,
que pensen que els Valencians
son fieres molt indomables,
quant al contrari es veu ya,
que callen á tot, y tenen
respekte á la Magestat,
mes que ninguna Provincia
que están baig la ma Real.

Alb. Arrea, Manolo! *Rull,*
de oírte estic encantat.
Lo que es menester, que guardes
els grognets que te han donat
pera el dia de les festes,
y no vages descuidat,
puig haurá moltes aranyes,
dedicades á agafar.

Rull. Pòbre de aquell que pillaren!
be tindria que contar.

Alb. Segons lo que hiaja farem,
y ho contarem, sens faltar
á la veritat de tot.

Rull. Sòls, puig, nos resta pregar
que vinguen de Barcelona
contents, gotjosos y ufans
totes les Reals Persones,
pera be dels Valencians,
y que miren esta terra,
que enjamay la han calcigat,
ab aquell amor de Pares,
y glòria de Soberans;
contant sempre, que Valencia
será sumisa y lleal,
y que pedrán dos mil vides,
com está be acreditat,
per mostrar lo amor al Rey,
per ser tan bons fèls Vasalls,
y que tenen esculpida
la Religió dels Cristians. *Fi.*

SEGONA PART DEL RAHONAMENT DEL RULL DE Paypòrta, y Albudeca, Llauradors de la Hòrta de Valencia, en que manifesten moltes de les prevencions que están fent en esta Ciutat pera la vinguda de ses Magestats y Real Familia, ab lo demés que llegirá el Curiós.

Alb. **Q**uien bien ata, bien desata,
 diu un adagi vulgar,
 Rull, pareix que el Rahonament
 ha fet efectes molt grans!
 Tantes còses sé de nou,
 que en Valencia fent se están,
 que em tenen tot aturdit,
 y sempre ab dolor de cap.
*Todo son planos, dibujos,
 Carros, Arcos, y pensar
 en montes, jardines, fuentes,
 y busca qui ta pegat.*
 Qué dius, Rull, á tot asò?
 pareix que estás eslayat.
 Has renyit en la Senyora?
 ton Pare ta predicat,
 perque tornes tart de nit?
 has perdut, y no has pagat
 perque te falten dinés?
 No es asò? pues parla clar:
 òbri eixe pit, mes que sia
 en una bona destral.

Rull. Tinc, amic, el cap calent;
 y si te arribe á contar
 lo que á mí me ha sosuít,
 crec que mòrt te quedarás.

Alb. Pues deixau en lo tinter,
 si tan car me ha de costar,
 perque yo no vullc morirme,
 hasta veure de bon grat
 la venguda dels Monarques
 á aquesta ilustre Ciutat.

Rull. Et morirás de alegría.
 Com no deixes acabar
 la oració, es precís digues

tots aqueixos desbarats.

Alb. Ni de alegría tampòc
 vullc morirme. Mes al cas,
 vingà de baix la pilòta,
 vorem còm se ha de jugar?
Rull. Una nit de estes pasades,
 estava yo molt gitat,
 prenint la fresca, á la pòrta
 que trau lo estudi al corral:
 al punt em quedí dormit,
 y se em va representar,
 que un noble y gentil Mancebo,
 acostantse em bellugá: [nyes
 yo obrí els ulls, y viu, que en se-
 em va dir, que ab ell anás.
 No sé còm, ni per ahon,
 luego al punt me vaig trobar
 en un magnífic saló,
 tot molt ben illuminat,
 y habia tres Personages,
 que entre sí estaben parlant;
 un molt venerable Vell,
 un Fadrí de uns trenta anys,
 y una Senyora, tan guapa,
 tan polida y arrogant,
 que aquella del meu festeig
 á qui vaig alabar tant,
 no era bona, be ho pòst creure,
 pera posarli el calçat.
 Sentats estaben tots tres,
 y el Vell així se explicá.
 »Ya he tenido yo el honor
 »de ver á su Magestad
 »en Aragon, y obsequiarle
 »con la mas fina lealtad.

»Ahora pasa á Barcelona,
»donde creo mostrarán
»los expertos Catalanes,
»con gran magnanimidad,
»á impulsos de sus riquezas,
»el amor que en ellos hay.
Crega vosté , que farem
quant sia de nòstra part,
que pera això son las doblas,
y no nos doldrà el gastar.
Asò digné el jovenet,
y Aragó torná á parlar:
»De allí pasará á Valencia,
»en donde creo tendrán
»el gusto en las diversiones
»sobresaliente , sin par.
»Pero es menester , amiga:::
»qué es esto? dormida esta!
Bòn cas fa de la conversa
quant se ha quedat dormitant
(digné el Catalá) : »dispierta,
(proseguí el Vell) »no estarás
»informada del asunto
»que acabamos de tratar,
»quando te quedas dormida.
Pera qué es vòlen cansar
(digné Valencia) si saben
que el gèni dels Valencians
sòls en ohuir nòm de Rey,
per tèrra se postrarán,
es quedarán sens haciendes,
y contents sempre estarán?
pues ara que venen tots
els de la Casa Real,
Novios , Princeses , y Reys
de Etruria ¿ qué no farán?
per això pues me he dormit,
que es de vades predicar
als mehus fills que fasen coses,
quant sòls en quatre grapats
en manco de una semana
ho tindrán tot arreglat,

y:::- Vixca Valencia , digni
yo , y un crit á tan gran
vaig pegar , que despertí
á mon Pare , á mon Cuñat,
á ma Cuñada , á sons Fills,
á la Criada , als Criats,
va relinjar lo rosí,
y la búrra va brámar.
Tots estaben aturdits
preguntantme qué era el cas,
y vaig dir moltes mentires,
perque em deixaren estar.
Yo em trobí damunt la sarría
del mòdo que em vaig gitar,
si fon veritat , no ho sé,
pero si yo haguera estat
en mes riquees que Midas,
y mes òr que hía , y hiaurá
en les Indies , á Valencia
tot liu haguera donat,
perque em jocá la respòsta.
Alb. Hòme , yo me estic pasmat
de haber ohuit el sucés;
sens ducte que ella ha inspirat
als sehus fills que fasen còses
inaudites.

Rull. Pues qué hía
de nòu despues de la vista?

Alb. Ara entre yo : pues sabrás,
que de lo mes primorós
que hía , hiagut , y hiautá,
sens tindre comparació,
ha de ser lo Consulat.
Qué palacio ! qué figures !
qué pintures ! qué realç !
Si poguera enrecordarme
dels nòms de les principals
estatues , te pasmaries,
pero per fi , ya ixirá
un paper que tot ho explique,
pera que quede estampat
pera *sacula sin fin.*

Rull. Mé pareix que bò estará,
pero encara van arrere,
pues no fan los entaulats.

Alb. Yaveig que eres un gran macho,
y no vullc ara tornar
á dir lo que et vaig respòndre
allá en la primera part.
Vòlen fer los Botiguers
pera esta festivitatar,
la Coluna de Trajano,
que está en Roma, y pujará
huitanta cinc pams, y ella
molt adornada estará
de inscripcions y alegories
sobre el punt de que tratám.

Rull. Eixa es gent de molt diner,
y crec que al present haurá
mes de dos mil botiguetes,
conque á pòc els tocará;
be que tenen el remers
com se sòl dir, en la ma.

Alb. *Detente, lengua maldita.*
Lo que es cèrt, que gastarán
molt mes de lo que algú es pensa,
y ab lluiment quedarán,
com quant al *Coloso*, *Rull*;
pero crec que no han fet cas
sinos de les cases fòrtes.

Rull. *Aquese es otro cantar.*
Pasa abant, y vinguen altres
de eixes cosetes que es fan.

Alb. Lo Castell que té dispòst
pera primer la Ciutat,
está ajustat, segons dihuen,
en moltíssims mils reals:
tot es fòc de lluiment;
tronador ningú nihaurá:
es figurar un jardí
de abres molt ben colocats,
ab fònt, estatués, ciprers,
y tot quant á ell li atany:
les llums son de colorits;

tres vegades se encendrà,
y totes ab diferències,
en los colors que han posat.

Rull. Y ahon se coloca el Castell,
supuesto que tot ho saps?

Alb. Dihuen que en la raconada
que hia en lo Plá del Real
arrimada al hòrt, é eixien
els conills á pasturar.

Rull. Bòn puesto es pera veureu,
amic, de qualsevòl part;
perque si el taulat lo pòsen
rant á la paret de dalt,
es vorá de totes vandes;
y de diferents terrats,
sens incomodarse, pòden
veureu els vells y baldats.

Alb. Pues yo en la Alameda vullc
veureu, ben repantigat,
encara que allí me empòrte
el dinar, y el verenar.

Rull. Pues fes conte pera dos,
que yo et vullc acompanyar.

Alb. Dihuen que un altre Castell
el tenen determinat
els Velluters.

Rull. Be pòt ser,
perque ells tenen bòn cabals.

Alb. *Mas la falta de comercio,*
casi los llegó á arruinar.

Rull. Per això ara es desquiten,
que habent anat á comprar
un pòc de paño de seda
estos dies, em costá
á nou pesetes la vara,
quant lo comprí el any pasat
á duro, y mil cortesies
em feu lo Amo.

Alb. Se ha pujat
la seda en aquestos dies.

Rull. Ya te entenc. Tú me dirás,
que pera eixir en la sehua,

la pujen de vaix á dalt,
y així no diuen mentires.
Y els Cansaladers ¿qué fan?

Alb. Tot son juntes, y mes juntes,
y nunca han determinat:
mes la Saladura, cregues
que sempre molt be ha quedat,
y ara farà mes que nunca,
perque té lliure la mar.

Rull. Si tirarán abadejos,
que men puga yo emportar
pera mantindre els meus fills,
y la dòna tot un any?
Y els Carnicers?

Alb. No sé res;
peró un Carro crec traurán,
que aquells dels triunfos de Roma
de Tito y de Vespasiá,
del gran César, y Pompeyo,
y de tots els hòmens grans,
se quedarán molt arrere.

Rull. A estos no els dòl el gastar:
sempre en la invenció que han fet,
han posat lo peu davant
á tots. Y traurán lo Bòu
sòlt com sempre?

Alb. Clar está,
Pues ya lo están engordint.

Rull. Si li amostraren de ball
seria còsa pasmosa.

Alb. Com tú et vullgues obligar.
á fero, tindrás bon premi.

Rull. Albudeca, han alçat ya
lo jurament als Pellers,
pera que puguen parlar?

Alb. Yo no sé de juraments:
lo cèrt es, que proyectats
tenen tres diferents termes,
y crec que en tots ells serán

el pasmo de pasmos. No!
ells ho pòrten tan callat?
pues al freir lo veremos.

Rull. Eixe Grèmi es especial,
y en pòcs dines farán mes
que altres en molts mils ducats.

Alb. Repartixen els papers
entre ells mateixos, y están
obligats tots á vestirse
á ses còstes.

Rull. Quánts serán
els Individuos?

Alb. Yo crec
sont cent y dotze; y juntant
altres tants gics, farán una
Comparsa molt especial.

Rull. Jesus, María, y Jusèp,
quánt adelantats están
despues de aquell rahonament
que varem tindre, y veix clar
que això será un *adolivi!*

Alb. Si el paper no se acabás,
et diria moltes còses,
pues asò que yo he contat,
son tortas, y pan pintado
pera lo que falta, clar.

Pues les iluminacions;
els adornos especials
de les cases; el primor
que en molts magnífics Altars
proyecten alguns Oficis,
en altra tercera part
no se podrán definir.

Rull. Pues ferne quarta, y avant,
perque es justicia, y rahó,
que tot se aja de contar.

Alb. A Dios, Rull, hasta la vista:
anem ara á descansar.

F I.

360 TERCER RAHONAMENT DEL RULL DE PAYPORTA
y Albudeca, y Còll de Barral, Llauradors, que habent vengut éste
de Barcelona, ahon ha vist la venguda dels Príncips de Nápol, y
Reys de Etruria, conta als altres lo sosuit en aquells dies, y les
Festes que han fet els Catalans; y algunes particularitats de esta
Ciutat de Valencia en les prevencions que es fan pera la
venguda dels Reys.

Rull. Ara si que van diners,
que encara no habien anat.

Alb. ¿Y á qué ve eixa retaila,
que em pareix que no ve al cas?

Rull. Yo me entiendo, y Dios nos entien-
Mes no habia reparat. (de)

¿Qui es aqueixe Compañero
que pòrtes, tan arrogant?

Alb. Es un Amic molt antic:
Francisco Còll de Barral.

Còll. Molt servidor de vosté.

Rull. Conégam per son criat.

Alb. Que ha vengut de Barcelona,
ahon ha vist quant ha pasat,
y nos darà les noticies,
sense llevar, ni posar.

Rull. A pòc à pòc, que en això
es menester parlar clar,
y portar fe y testimoni
de tres Notaris Reals,
perque açí es fila molt prim.

Còll. Lo que yo vaig á contar
no té quite, è ixc a tot
ab la fiança formal.

Rull. ¿Y qué te a fiança à tú?

Alb. Punt en boca, y pasa abant.
Cóntanos del teu viage
el sucés.

Còll. No habia pensat
el pasar à Catalunya;
pero em varen embromar
en Cartagena uns Amics,
y em varen revòldre tant,
que em feren vindre les ganes:

y ab bona companya anant,
en un llaut gicotet

nos varem fer à la mar.

Yo tremolaba de pòr,

perque no me habia embarcat

en ma vida; pero unflaba,

sent de la necessitat

virtut. Mes volgué el dimòni,

que à ningú deixa parar,

que estant à boqueta nit

en una cala ficats,

en les còstes de Oropesa,

una embarcació molt gran

es posá dabant nosatros,

y començant á cridar:

daos à prision, Cristianillos,

em quedí casi baldat,

pues coneguí que eren Mòros:

y asomantse un Afarám,

en mes cara que un garvell,

y uns vigòts arrufaldats,

ens pregunta: *Qué nasyon?*

Espanholes, va cridar

nòstron Patró. *Y los papeles?*

digué el Mòro. *Abí están,*

respongué el nòstre: y prenintlos,

allí dins se va ficar.

Yo suaba com un gos,

pensantme que habia de anar

à Argel, à majar esparto:

pero tornantse à asomar

el señor Don Majamet,

nos va dir: *Libres estais:*
tornantnos los páperòts.

IXQUÉ un Mòro molt galan,
preguntant : *Va en ese barco
algun Valenciano ? Ay tal !*
(diguí entre mí) aqueste pèrro
qué diantres de mí voldrà ?
El Patró digué : *Aquí hay uno.*
Pera el que vullga manar
sa Excelència , ò Senyoria,
responguí yo. *Sube acá,*
replicá ell. Que puje ahí ?
Senyor , yo no puc pujar,
perque estic mal de les cames,
y vaig molt mal conreat.
*Pues no importa. ¿Serás hombre
(no me tienes de engañar)
para cumplir cierto encargo ?*
Açò ho dia japurrat,
en una llengua del diable.
Si su Mercé vòl manar,
el serviré en lo que puga.
*Pues mira : en la primavera
de Mayo , me cogeras
de la sierra de Mariola,
que dentro tu Reyno está,
esas yerbas que hay escritas
en ese papel , y á Argel
con ellas luego vendrás,
que te pagaré el viage,
y bien premiado serás.*
*Yo soy Muley Mamalic,
Mamahúobi del Divan,
que á qualquiera que preguntes,
razon de mí te dará.*
*Y para que no presumas
que yo te quiero engañar,
toma ese bolsillo , en muestra
de la paga que tendrás :*
y em va tirar un bolsillo,
que estava bastant prenyat.
En açò un ventet , de terra
va la barca separar :
vaja en trenta mil d'imònis

el so Melic del Desvan,
pues tanta pòr li vaig tindre,
que hasta que vaig arribar
á Barcelona , em giraba.

Alb. Pero vares agafar
lo bolsillo sense pòr.

Y si estiguera apestat ?

Coll. Que et penses que yo soc tonto ?
al instant lo vaig buidar,
y tití el bolsillo al aygua.

Rull. Y els diners vares alçar.

Coll. La plata y òr no té pèsta ;
qui no la té , está apestat :
diners de tísics no es cremen :
¿ que yo so algun celestial ?

Alb. Y quánta herba trobares ?

Coll. Com yo no la vaig contar,
se juntá en los meus diners.

Rull. Hòmens , pròu habem parlat
de Mòros. Còntanos pues
lo que vares presenciar
en Barcelona.

Coll. Be dius :
pero quant vaig arribar
allí , ya estaben els Reys,
y per cèrt molt disgnstats,
per no haber vengut los Novios,
ni els de Etruria. Els Catalans
feca moltes diversions ;
mes maná sa Magestat,
que eu guardaren pera entónces.
El Rey ixia á peixcar
tots los dies , tan planet
com qualsevòl hòme va.

Alb. Pues que et pensabes que el Rey
anara de punta en blanc ?

Coll. Com yo vea en la Comèdia
uns Reys tan ben adornats,
em pensí que així aniria.

Rull. També en les Comèdies va
arreboçat en la capa,
conforme ho demana el pas,

ò el temps aquell ho portaba.

Còll. O, tú eres molt avisat!
com pasares als Francès,
te diuen el Estudiant. (bra
Rull. Es que aquell temps que me sò-
quant estic desocupat,
lemplee en llegir històries,
y per això un hòme sab.

Alb. La història de Calahinos,
que llegia mon germà,
la vaig cremar per no ohuir-la,

Rull. Per això has adelantat.
Còll de Barral, prosegnaix,
que nos apartem del cas.

Còll. El dia trenta de Setembre,
à les quatre, va tirar
la Atalaya de Monjuí
canonada de señal,
que es descubria la Esquadra,
y al punt el Rey sen aná
capal desembarcadero:
à les cinc se va embarcar
en la falúa entoldada,
y à recibirlos va anar.

Era el Marques del Socorro,
que venia comboyant
als de Nápois; los que al punt
les llanges varen tirar,
y arribaren tots à terra.
Mes el voler ponderar
les salves de artilleria,
els bucs tots empavesats,
la aclamació de les gents,
ab lo repic general
de les campanes, es còsa,
que no la puc yo contar,
pues durá hasta les huit hòres;
de mòdo, que atarantats
estaben tots de aquell ruid,
que no se ha vist, ni es vorá.
Qué content estava el Rey!
la Reyna de gòg plorant,

y el Príncip anaba ansiós,
en busca del seu diament
la Señora Infanta Antonia,
Princesa de Asturias ya.
Qué bonica! qué garbosa!
qué graciosa! qué marcial!
qué agasajo à tot lo mon!
hasta á mí me feu plorar,
al veure que à tots saluda,
com una particular.
Aquella nit dispongueren
una Música molt gran,
que durá hasta les huit hòres,
y el Comèrç va costejar,
ahon se cantaren copletes
alusives á este cas.
Luego el dia sèt de Octubre
l'altra Esquadra va arribar,
conduint desde Liorna
als Reys de Etruria: en la mar
va parir aquella Reyna,
sens pompa ni magestat.
El Rey, à qui pareixia,
veent el que tardaben tant,
que no vindrien, tingué
el contento duplicat.
Açí no feren les salves,
perque fora incomodar
à la Parida; mes tota
la Tropa se va formar,
conduintla hasta Palacio,
ab un cuidado tan gran,
com el asunt requería.
Ya estaben ratificats
los Casaments; y les festes
començaren à brillar:
feren moltes invencions;
una Máixquera Real
en dos nits, nos pasmá à tots
al veure diversitats
en vestits, en dançes, tot
segons ya queda explicat

en lo Diari de açí,
que es à quant pòc aplegar.
El dia dotce se embarcaren
els Príncips Napolitans
peta lo seu Regne, y foren
els plòrs molt amars y llars,
al despedirse los Reys,
y les Persones Reals,
de la Infanta y son Marit,
que apleguen en bona pau,
ahon ya els esperen els Reys
de Nápol's ab ansia gran.

Yo men vinguí açí à Valencia:
dihuen que el vint anirán
capal Castell de Figueres;
y quant tornen, pujarán
à Montserrat, à dar gracies
à la Reyna Celestial,
Patrona de Catalunya.

Luego à Valencia vindrán,
y desde açí à Cartagena.
Pero voler ponderar
lo car que estava el País,
forà parlar de la mar:
Un Angel fon lo Melic,
quant lo bolsillo em doná,
pues si no fora per ell,
yo me haguera mòrt de fam.

Alb. Sempre al tontos se apareix...

Rull. No tens que pasar abant,
que li valgué sa fortuna.

Alb. Ya tinc lo servell unflat
en eixa fortuna: digues
fon una casualitat.

Coll. Siga allò que vostés vullguen,
à mi em va valdre y abant.
Mes en Valencia molt quiets
pareix, segons veig, se están.

Alb. Quiets? rebòlts com à malignes:
no queda pati, portal,
almacents, claustros, convents,
que no estiguen ocupats

ab lós Fusters y Pintors,
que van còses arreglant,
pera quant siga la hòra
de poderles colòcar.

Coll. En lo temps pijor açí
venen los Reys, pues es clar,
que si començen les pluges,
sòl ploure de açí à Nadal.

Alb. També si pega en fer sòl,
lo mateix nos fa suar
per Agost, que per Decembre.

Rull. Això es molta veritat.

Alb. El dia de Sent Donís
en Valencia vaig entrar,
y mirant la Sucreria
que está front la Puritat,
vaig reparar, que en lo mig
habia una Aguila Real,
feta de cera, á primor,
y que un lletrero brillant
de òr y de plata en lo piso

tenia: à un Estudiant
li diguí que me explicara
aquelles lletres, y el tal
digué: lo que dice allí
oyga usted, y lo sabrá:
*Hoy se cumple con la ley,
lo demás quando venga el Rey.*

¿Has vist qué paraules, Rull?
açò es pòc, y ben parlat:
¿qué et pareix que voldrà dir
en este preludi gran?

Rull. Que se vòl portar Felip,
com sempre, ab garbositat,
banyantlos la orella à tots
en sos primors; pues farà
en sa frontera ues còses,
que no les han vist los nats.

Coll. Pues Amics, en veureu tot,
nos tornarem à juntar,
que ara be lo bò del cuento,
y tot se ha de publicar.

Imprimase: Cano Manuel.

